

Turun kaupunki	§	Kokouspvm	Asia	1
Kaupunginhallitus	446	19.10.2015	13	
Kaupunginhallitus	454	26.10.2015	3	
Kaupunginvaltuusto	198	16.11.2015	11	

5579-2014 (641)

Turun kaupunkiseudun kuntien ja valtion välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksen 2012-2015 toteutuminen sekä jatkotoimenpiteet

Tiivistelmä:

Turun kaupunkiseudun 13 kunnan valtuustot ja Varsinais-Suomen liiton maakunta-valtuusto hyväksyivät touko-kesäkuussa 2012 maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) -aiesopimuksen vuosille 2012-2015. Aiesopimuksella kunnat toteuttavat kaupunkiseudun rakennemallia. Sopimusmenettelyllä valtio pyrki tukemaan kaupunkiseutua yhdyskuntarakenteen ohjauksessa sekä erityisesti maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisessa. Liitteenä olevan sopimuskauden 2. seurantaraportin keskeinen sisällöllinen viesti on tahtotila sopimusmenettelyn jatkamisesta 2016-2019. Kokemukset menettelystä ovat olleet positiivisia ja niillä on lisätty kaikkien sopimuksen toimijoiden välistä yhteistyötä.

Kh § 446

Konsernihallinto, kaupunkikehitysryhmä, erityisasiantuntija Janne Mustonen, Ympäristötoimiala, kaupunkisuunnittelu, kaavoituspäällikkö Christina Hovi
15.10.2015:

MAL-aiesopimuksen 2012–2015 keskeinen sisältö

Vuoden 2011 hallitusohjelmassa aiesopimus on mainittu suurimpien kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen kehitystä tukevana välineenä. Menettelyn tarkoituksena on tukea suurten kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen ohjauksen sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista

Turun kaupunkiseudun 13 kuntaa (Aura, Kaarina, Lieto, Masku, Mynämäki, Naantali, Paimio, Parainen, Raisio, Rusko, Sauvo ja Tarvasjoki ja Turku) sekä valtion osalta ympäristöministeriö, asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, liikenne- ja viestintäministeriö, Liikennevirasto ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus allekirjoittivat 20.6.2012 maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) aiesopimuksen vuosille 2012–2015. Aiesopimuksen valmistelussa olivat mukana työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö ja Varsinais-Suomen liitto.

Aiesopimus pohjautuu Turun kaupunkiseudulla hyväksytyyn rakennemalliin 2035, sen toteuttamisohjelmaan ja siihen liittyvien investointien toteuttamisen ajoitukseen. Aiesopimus on osapuolten yhteistä tahtotilaa ja tulevaisuuden kehityssuuntia kuvaava aikomus. Aiesopimuksen tarkoituksena on tukea kaupunkiseudun kokonaisuutta ja siihen liittyvien kansallisten tavoitteiden toteuttamista. Valtio-osapuoli tukee seudun yhteisiä tavoitteita erilaisin ohjaavin ja taloudellisin tukitoimenpitein sekä investoinnein erikseen sovittujen valtakunnallisten periaatteiden ja ohjelmien mukaisesti. Sopimus on kaupunkiseudun kuntien keskinäinen sitoumus vastuunkannosta yhteisten maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi. Sopimus tukee myös kaupunkiseudun kuntien ja valtion toimijoiden välistä kumppanuutta.

Keskeisenä aiesopimuksen tavoitteena on vahvistaa osapuolten, erityisesti kuntien, keskinäistä sitoutumista kaupunkiseudun rakennemalliin 2035 kes-

Turun kaupunki	§	Kokouspvm	Asia	2
Kaupunginhallitus	446	19.10.2015	13	
Kaupunginhallitus	454	26.10.2015	3	
Kaupunginvaltuusto	198	16.11.2015	11	

keisten tavoitteiden toteutumiseksi, joita ovat väestönkasvuun varautuminen, elinkeinoelämän kasvun tukeminen, yhdyskuntarakenteen eheyttäminen, keskustojen kehittäminen, asunto-tuotannon monipuolistaminen, väestön sosiaalisen ja alueellisen eriytymisen ehkäiseminen, liikkumisen tapojen uudistaminen ja palvelujen saatavuuden parantaminen yli kuntarajojen. Yleistavoitteena korostetaan ilmastonmuutoksen hillintää.

Aiesopimuksen osapuolet edistävät erityisesti sellaisia koko kaupunkiseutua, useita kuntia tai hallinnonaloja keskeisesti koskevia hankkeita, joilla on ratkaiseva merkitys koko seudun elinvoimaisuudelle, kilpailukyvyille, vetovoimaisuudelle, yhdyskuntarakenteen eheyttämiselle ja kestäväälle kasvulle. Tavoitteena on vahvistaa Turun kaupunkiseudun kilpailukykyä osana Tukholma-Turku-Salo-Helsinki-Pietari kehityskäytävää ja Etelä-Suomen laajempaa työsäkäyntialuetta.

Nykyinen aiesopimus on voimassa vuoden 2015 loppuun. Uuden MAL-aiesopimuksen valmistelu vuosille 2016–2019 käynnistyi 25.9.2015 valtion ja kaupunkiseudun kuntien yhteisessä valmistelukokouksessa. Uusi sopimus pohjautuu Sipilän hallitusohjelmaan. Tavoitteena on, että sopimus valmistellaan ja sopimusneuvottelut käydään vielä kuluvan vuoden aikana siten, että osapuolet voivat tehdä poliittiset päätökset tammikuussa 2016.

Aiesopimuksen seuranta

Aiesopimuksessa sovittiin seurannasta. Aiesopimuksen toteutumista on seurannut Ympäristöministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön 22.11.2012 asettama valtion ja kaupunkiseudun kuntien edustajista koostuva ryhmä. Aiesopimuksen toteuttamisen koordinoivastuu on ollut seudullisella MAL-työryhmällä, jossa on seudun kaikkien kuntien, Varsinais-Suomen liiton ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen edustus.

Seuranta jakautui kahteen jaksoon. Ensimmäinen seurantajakso oli sopimuksen voimaantulosta vuoden 2013 loppuun ja toinen seurantajakso 1.1.2014 – 31.12.2015. Käsillä olevan seurannan 2. väliraportin tulokset huomioidaan uuden sopimuksen valmistelussa 2015. Aiesopimuksen loppuraportti valmistellaan alkuvuodesta 2016 nykyisen sopimuksen päätyttyä. Loppuseurannassa keskitytään toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointiin.

2. seurantakauden johtopäätöksiä

Aiesopimuksen seuranta osoittaa, että kaupunkiseudulla on aktiivisesti toteutettu sopimukseen kirjattuja toimenpiteitä. Aiesopimusmenettely suurilla kaupunkiseuduilla on osoittautunut hyväksi tavaksi toteuttaa seudullisia merkityksellisiä hankkeita, joiden toteuttaminen nopealla aikataululla ei olisi muutoin ollut mahdollista.

MAANKÄYTTÖ

Aiesopimus on edistänyt erityisesti kuntien yhteisen rakennemallin toteuttamisohjelman sekä seudullisen asunto- ja maapoliittisen ohjelman valmistelua. Ilman aiesopimusta em. ohjelmia tuskin olisi valmisteltu ainakaan tällä aikataululla. Kuntakohtaiset toimenpide- ja kaavoitusohjelmat rakennemallin toteuttamiseksi liitteensä Seudullinen rakennemallin toteuttamisohjelma on hyväksytty kunnissa kesällä 2014 ja alkuvuodesta 2015. Kaikki kaupunkiseudun MAL-kunnat paitsi Mynämäki on hyväksynyt ohjelman.

Turun kaupunki	§	Kokouspvm	Asia	3
Kaupunginhallitus	446	19.10.2015	13	
Kaupunginhallitus	454	26.10.2015	3	
Kaupunginvaltuusto	198	16.11.2015	11	

VETOVOIMAINEN ASUMINEN

Kaupunkiseudun asunto- ja maapoliittinen ohjelma sisältää kuntakohtaiset asuntotuotantotavoitteet niin hallintamuodoittain kuin talotyypeittäin vuoteen 2025 asti. Tavoitteiden asetannassa on huomioitu kunnan oleva rakennuskanta ja sijainti kaupunkiseudulla. Tavoitteena on ollut suunnanmuutos. MAL-aiesopimuksen tavoitetta kohtuuhintaisen valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon 20 %:n osuudesta uustuotannosta pidettiin seudun kunnissa haastavana. Suunnanmuutoksella toteutetaan seudulla yhteisvastuullista asuntopoliittikkaa. Jatkossa tavoitteet olisikin syytä asettaa seudullisesti, ei kuntakohtaisesti.

KESTÄVÄ LIIKENNEJÄRJESTELMÄ

Toimenpiteet liikennejärjestelmätyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi on joko toteutettu tai käynnistetty. Joukkoliikenteen osalta asetetut tavoitteet ovat toteutuneet pitkälti suunnitellusti. Bussien runkolinjaston toteuttaminen on aloitettu. Joukkoliikenteen houkuttelevuus kaupunkiseudulla tulee parantamaan ratkaisevasti viranomaisen järjestämän joukkoliikenteen myötä. MAL-hankeohjelman kohdentumista seuraavilla aiesopimuskausilla tulee arvioida joukkoliikenteen osalta uudelleen. Liikennejärjestelmään suunniteltujen ja toteutettujen toimenpiteiden vaikutukset kulkutapajakaumaan ovat todennettävissä vasta pidemmällä aikavälillä.

KESTÄVÄ KASVU JA KAUPUNKISEUDUN KILPAILUKYKY

Pohjoinen kasvuvyöhyke -hankkeella (E18-kasvukäytävä) on jatkossa mahdollisuus koota vyöhykkeen kaupungit, kunnat ja yritykset hyödyntämään tehtyjä infrastruktuuri-investointeja sekä tuotteistamaan innovatiivista, ekologista ja älykästä palveluliiketoiminnan kasvualustaa. Hankkeelle on turvattava kansallinen status sekä riittävä rahoitus jatkossa.

Kaupunkiseudulla toivotaan, että MAL-aiesopimusmenettelystä tulee pysyvä käytäntö. Turun kaupunkiseudun kuntakokous (4.2.2015) totesi kantanaan, että aiesopimusmenettelyä on syytä jatkaa myös tulevilla vaalikaudella.

Kehittämiskohteina aiesopimusmenettelyssä on mm. se, että valtion MAL-hankeohjelmarahoitusta tulisi voida kohdentaa myös katuverkolle (oma talousarviomomentti), joka helpottaisi hankeohjelman laatimista ja edesauttaisivaikuttavimpien hankkeiden valitsemista ja toteuttamista. Haasteena on ensimmäisellä aiesopimus-kaudella ollut se, että mahdollisissa muutostilanteissa hankkeiden kustannusarvioiden myöhäinen täsmentyminen on vaikeuttanut rahoituksen kohdentamista hankeohjelman sisällä. Tavoitteena tulisikin jatkossa olla se, että MAL-hankeohjelmaan valittavista hankkeista olisi tehty jo esisuunnitelmat. Tärkeimmistä kohteista tulisi myös laatia toteutus-suunnitelmat ja mahdolliset asemakaavamuutokset etukäteen. Tämä edellyttäisi nykyistä varmempaa tietoa tulevasta MAL-rahoituksesta. Lisäksi rahoituksen kohdentamisen periaatteita tulee jatkossa arvioida nykyistä paremmin saatujen kokemusten perusteella suhteessa vaikuttavuuteen joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn sekä liikenneturvallisuuden suhteen. Kaupunkiseudun tulisi liikennejärjestelmätyön puitteissa sopia liikennejärjestelmän kannalta vaikuttavimmat toimenpiteet siten, että toimenpiteiden valinnassa ratkaisee vaikuttavuus eikä esimerkiksi rahoituksen jakoperusteet kuntien asukasluvun suhteessa. Seurantamenettelyä olisi tarpeen myös pyrkiä keventämään.

Turun kaupunki	§	Kokouspvm	Asia	4
Kaupunginhallitus	446	19.10.2015	13	
Kaupunginhallitus	454	26.10.2015	3	
Kaupunginvaltuusto	198	16.11.2015	11	

Uuden MAL-sopimuksen valmistelu

Nykyinen aiesopimus on voimassa vuoden 2015 loppuun. Seurannan 2. väliraportin johtopäätöksiä hyödynnetään uuden sopimuksen valmistelussa.

MAL-sopimuksen 2016–2019 valmistelu käynnistyi 25.9.2015 valtion ja kaupunkiseudun kuntien yhteisessä kokouksessa. Uusi sopimus pohjautuu Sipilän hallitusohjelmaan. Sopimusmenettely tunnistetaan hallitusohjelman liitteessä. Hallituksen linjausten mukaan MAL-sopimukset tehdään neljän kaupunkiseudun kanssa osana hallituksen kärkihankkeita. Sopimusneuvottelut pyritään käymään syksyn 2015 aikana siten, että osapuolet voivat tehdä poliittiset päätökset tammikuussa 2016.

Liite 1 Turun kaupunkiseudun kuntien ja valtion välinen MAL-aiesopimus 2012–2015.

Kaupunginhallituksen ehdotus

Kaupunginvaltuusto päättää merkitä liitteenä 1 olevan väliraportin tiedoksi.

Päätös Asia pantiin pöydälle Viljamaan Alasen kannattamana tekemästä ehdotuksesta yksimielisesti.

Kh § 454

Pöydältä 19.10.2015 § 446

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Kv § 198

Liite 1 Turun kaupunkiseudun kuntien ja valtion välinen MAL-aiesopimus 2012–2015. Seurannan 2. väliraportti

Kaupunginhallituksen ehdotus

Kaupunginvaltuusto päättää merkitä liitteenä 1 olevan väliraportin tiedoksi.

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.